Orcid: 0009-0006-6164-6931
https://doi.org/10.58187/rim.139-140.10
CZU:94(478)(092)

PERSONALITĂȚI

Dinu Poștarencu*

VASILE BÂRCĂ: PRECIZĂRI ȘI COMPLETĂRI BIOGRAFICE**

VASILE BÂRCĂ: BIOGRAPHICAL CLARIFICATIONS AND ADDITIONS

S-a născut la 1 ianuarie 1883, în satul Jora de Sus din județul Orhei. A fost funcționar, deputat în Sfatul Țării, om de stat și politic, avocat.

Părinții săi: Gheorghe și Alexandra Bârcă. În actul de naștere al lui Vasile Bârcă este notat că în ianuarie 1883, tatăl său, Gheorghe al lui Mardare Bârcă[1], era învățător la școala primară din satul Jora.

Privitor la data nașterii și localitatea în care Vasile Bârcă a văzut lumina zilei sunt puse în circulație câteva versiuni. În registrele Școlii Duhovnicești din Chișinău și ale Seminarului Teologic din Chișinău este trecută informația că el s-a născut la 1 ianuarie 1884, fiind fiul preotului Gheorghe Bârcă din satul Popăuți, județul Orhei[2]. S-a mai scris că el s-a născut în 1883, fiind fiul preotului Gheorghe

* **Dinu Poștarencu**, doctor în istorie, cercetător științific coordonator în Secția Istorie Modernă, Institutul de Istorie al Universității de Stat din Moldova. https://ror.org/0475kvb92

** Studiul a fost elaborat în cadrul proiectului: *Coordonatele modernizării social-economice, politice, administrative și culturale în Moldova, Basarabia, RASSM, RSSM și Republica Moldova în context regional și european (studii, documente, sinteze).* Codul proiectului: 010401.

1 Gheorghe al lui Mardare Bârcă (n. 2 ianuarie 1854, satul Bumbăta, județul Iași – d. 20 februarie 1906, satul Popăuți, județul Orhei) și-a făcut studiile la Seminarul Teologic din Chișinău până în 1876 (după toate probabilitățile, nu l-a absolvit, întrucât nu figurează în lista absolvenților seminarului din 1876, întocmită de P.A. Lotoțki). La 26 ianuarie 1876 a fost numit învățător la școala din Cubolta, județul Soroca. Apoi a fost învățător la școala din satul Jora. În 1889 a fost numit învățător la școala parohială bisericească din satul Cubolta, județul Soroca, deschisă în 1888 („Кишиневские епархиальные ведомости", Chișinău, 1889, nr. 3, p. 113; „Кишиневские епархиальные ведомости", Chișinău, 1890, nr. 24, p. 1089). Hirotonit diacon (10 octombrie 1893), apoi preot (24 octombrie 1893) pentru biserica din satul Popăuți (Arhiva Națională a Republicii Moldova, în continuare A.N.R.M.), Fond 329, inventar 4, dosar 358, f. 13–14).

2 A.N.R.M., Fond 218, inventar 1, dosar 824, f. 21v; A.N.R.M., Fond 1862, inventar 9, dosar 558, f. 18v.

Bârcă din satul Popăuți, județul Orhei[3]. În statul personal al lui Vasile Bârcă, întocmit la 24 ianuarie 1913, este atestată următoarea dată a nașterii lui: 1 ianuarie 1883[4]. Completând, în 1918, formularul de deputat în Sfatul Țării, Vasile Bârcă a indicat că are 35 de ani (adică a venit pe lume în anul 1883) și este originar din satul Ignăței, județul Orhei[5]. Potrivit altei surse din 1918, Vasile Bârcă s-a născut la 1 ianuarie 1882, în satul Jora, unde tatăl său era învățător[6]. Bănuim că în acest caz s-a strecurat o eroare de tipar, culegându-se 1 ianuarie 1882, în loc de 1 ianuarie 1883. La 18 ianuarie 1939, cotidianul chișinăuean „Basarabia" anunța că, începând din ziua de 17 ianuarie 1939, Vasile G. Bârcă își asumase direcția acestei publicații periodice, „fondată" de Emanuil Gavriliță. Cu această ocazie, în paginile cotidianului a fost inserată o scurtă biografie a lui Vasile Bârcă, în care se menționează că el s-ar fi născut în anul 1884, în satul Ignăței, județul Orhei[7]. Tot în anul 1939 este editată o enciclopedie care cuprinde scurte biografii referitoare la unele figuri din Basarabia. În biografia lui Vasile Bârcă este notat că el s-ar fi născut la 2 ianuarie 1884, în comuna Ignăței, județul Orhei[8]. De remarcat că această datare greșită, precum și locul nașterii indicat incorect au fost publicate în timpul vieții lui Vasile Bârcă. Data de 2 ianuarie 1884, fiind preluată, este reprodusă într-o serie de surse, drept loc de naștere indicându-se satul Ignăței din județul Orhei[9].

Realmente, Vasile Bârcă s-a născut la 1 ianuarie 1883, iar peste câteva zile, la 12 ianuarie, a fost botezat, naș fiindu-i negustorul din orașul Orhei Alexandru Gh. Dimo. Actul de naștere al lui Vasile Bârcă este înscris în registrul parohial de stare civilă pe anul 1883 al bisericii Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil din satul Jora

---

[3] П.А. Лотоцкий, *Список и краткие биографии окончивших полный курс Кишиневской Духовной Семинарии за сто лет ее существования. 1813–1913*, Кишинев, 1913, p. 138.

[4] A.N.R.M., Fond 329, inventar 4, dosar 358, f. 80v.

[5] Iurie Colesnic, *Sfatul Țării. Enciclopedie*, Chișinău, Editura Museum, 1998, p. 59; *Sfatul Țării. Documente. Procesele-verbale ale ședințelor în plen*. Ediție de Ion Țurcanu, Chișinău, Editura Știința, 2016, p. 744.

[6] *Новый директор земледелия Василий Г. Бырка*, în „Сфатул Цэрий", Chișinău, 18/31 decembrie 1918, nr. 265, p. 2. Acest articol reprezintă o schiță biografică despre Vasile Bârcă, în care se menționează și faptul că el provenea din țărani. În adevăr, după cum este notat mai sus, tatăl lui a fost preot și, prin urmare, se trăgea din tagma bisericească. Provenind din această tagmă, Vasile Bârcă făcea parte din categoria socială a cetățenilor de onoare.

[7] „Basarabia", Chișinău, 18 ianuarie 1939, p. 1.

[8] *Figuri contemporane din Basarabia*, Chișinău, Editura ARPID, 1939, p. 12.

[9] Ion Mamina, Ioan Scurtu, *Guverne și guvernanți (1916–1938)*, București, 1996, p. 136; Alexandru Chiriac, *Mic dicționar al membrilor Sfatului Țării din Chișinău (21 noiembrie 1917–27 noiembrie 1918)*, în „Patrimoniu. Revistă de cultură istorică", Chișinău, 1991, nr. 3, p. 68; *Chișinău. Enciclopedie*, Chișinău, Editura Museum, 1997, p. 67; Iurie Colesnic, *Sfatul Țării. Enciclopedie*, Chișinău, Editura Museum, 1998, p. 59; Alexandru Chiriac, *Membrii Sfatului Țării (1917–1918). Dicționar*, București, 2001, Editura Fundației Culturale Române, p. 51; *O enciclopedie a Marii Uniri*. Coordonatori Ioan Bolovan, Gheorghe Iacob, Gheorghe Cojocaru, București, Institutul Cultural Român, 2018, p. 56.

de Sus, județul Orhei[10]. La 21 martie 1902 i-a fost eliberat certificat de naștere. Iar dosarul personal al lui Vasile Bârcă, care însumează acte din anii 1910–1916, conține un extras din actul de naștere eliberat la 31 iulie 1903[11]. Deci, Vasile Bârcă știa bine când s-a născut și unde îi era înregistrat actul de naștere.

Vasile Bârcă și-a făcut studiile la Școala Duhovnicească din Chișinău (1894–1899)[12], apoi la Seminarul Teologic din Chișinău (1899–1905)[13]. În 1906 a fost desemnat în postul de preot al bisericii din satul Popăuți, județul Orhei[14], devenit vacant după decesul tatălui său (peste scurtă vreme, în acest post a fost numit absolventul seminarului, cântărețul Nicolae Ierimcioi de la biserica din satul Pecișteе, județul Orhei[15]). Deși avea pregătire seminarială, el nu a urmat calea profesională a tatălui său, dar și-a continuat învățătura la Facultatea Drept a Universității din Sankt Petersburg, pe care a absolvit-o în 1910. Între timp, la 4 octombrie 1909 s-a cununat cu Valentina, de 21 de ani, fiica preotului Sofronie Celan de la biserica Sf. Ierarh Nicolae din Chișinău, în care a și fost oficiată cununia lor[16]. După încheierea cursului universitar a înaintat guvernatorului Basarabiei o petiție, prin care a solicitat să i se ofere un post de șef de sector[17]. Pe lângă șirul de acte atașate la petiție, el a prezentat și o informație referitoare la domicilierea sa în ultimii cinci ani, indicând următoarele locuri unde a locuit: de la 1 ianuarie 1905 până la 1 iunie 1905 s-a aflat la Sankt Petersburg, iar restul vremii din 1905 a petrecut-o în satul Ignățeiului, județul Orhei; în perioada 1 ianuarie–20 mai 1906 a locuit din nou la Sankt Petersburg, iar până la 1 februarie 1907 a stat în satul Ignățeiului; în intervalul 1 februarie–15 iunie 1907 a domiciliat la Sankt Petersburg, apoi, până la 1 octombrie 1907, – la Ignățeiului, de unde a plecat la Sankt Petersburg, aflându-se aici până la 21 mai 1908; între 21 mai și 20 octombrie 1908 locuiește la Ignățeiului, după care iarăși s-a deplasat la Sankt Petersburg, unde s-a aflat până la 10 iunie 1909, iar până la sfârșitul anului 1909 a locuit un timp la Chișinău, pe strada Gospitalnaia, în casa protoiereului Sofronie Celan, iar o altă parte de timp a anului 1909 – la Ignățeiului; în intervalul 1 ianuarie–1 iunie 1910 a avut domiciliul la Sankt Petersburg, iar până la 10 octombrie 1910 – în casa protoiereului Sofronie Celan din Chișinău; pleacă din nou la Sankt Petersburg, de unde revine în Chișinău la mijlocul lunii decembrie 1910[18].

---

[10] A.N.R.M., Fond 211, inventar 5, dosar 309, f. 185v.

[11] A.N.R.M., Fond 329, inventar 4, dosar 358, f. 4.

[12] „Кишиневские епархиальные ведомости", Chișinău, 1899, nr. 14, p. 398.

[13] A.N.R.M., Fond 1862, inventar 9, dosar 558, f. 18v–19 (elev în clasa a III-a a seminarului); П.А. Лотоцкий, *Список и краткие биографии*, p. 138.

[14] „Кишиневские епархиальные ведомости", Chișinău, 1906, nr. 9–10, p. 87.

[15] „Кишиневские епархиальные ведомости", Chișinău, 1906, nr. 20, p. 155.

[16] A.N.R.M., Fond 211, inventar 11, dosar 329, f. 13v (registrul parohial de stare civilă pe anul 1909 al bisericii Sf. Nicolae din orașul Chișinău). În actul de cununie este indicată vârsta lui Vasile Bârcă: 25 de ani, ceea ce înseamnă că s-ar fi născut în anul 1884.

[17] În limba rusă: земский начальник.

[18] A.N.R.M., Fond 329, inventar 4, dosar 358, f. 1–5.

La 21 iunie 1911 a fost inclus în statele Cancelariei Administrației Guberniale a Basarabiei în calitate de funcționar de cancelarie. Prin ordinul guvernatorului Basarabiei din 7 septembrie 1911 a fost detașat să acorde ajutor șefului sectorului al cincilea din județul Soroca. La 22 septembrie 1912 i s-a dat misiunea să exercite temporar funcția de șef al sectorului al șaselea din acest județ, iar la 22 mai 1914 a fost detașat să îndeplinească provizoriu funcția de șef al sectorului întâi la fel din județul Soroca. A deținut acest post până la 11 iunie 1915, când a fost trimis să administreze provizoriu două sectoare din județul Hotin, unde se afla și la sfârșitul lunii iunie 1916. Prin adresa din 26 iunie 1916, expediată guvernatorului Basarabiei, a rugat să fie transferat în postul său de șef al sectorului întâi din județul Soroca[19]. În timpul Revoluției ruse din februarie 1917 ocupa postul de șef de sector în județul Soroca. La sfârșitul anului 1917 a fost ales ca membru al Zemstvei din plasa Otaci și președinte al Adunării Zemstvei din această plasă. De asemenea a devenit membru și președinte al Adunării Zemstvei Județene Soroca, care l-a desemnat în calitate de judecător de pace[20]. Prin ordinul din 28 februarie 1918 al ministrului Afacerilor Interne al Republicii Populare Moldovenești, judecătorul de pace Vasile Bârcă a fost numit în funcția de șef al Secției speciale în problemele miliției și securității publice[21]. La 13 martie 1918, Adunarea Zemstvei Județene Soroca, prezidată de Vasile Bârcă, a votat o moțiune prin care s-a cerut unirea județului Soroca cu România. Totodată, Adunarea Zemstvei Județene Soroca l-a delegat ca deputat în Sfatul Țării. Mandatul de deputat i-a fost valid de la 18 martie 1918, aderând în cadrul acestui for reprezentativ la Blocul Moldovenesc și fiind vicepreședinte al Comisiei Constituționale și membru al Comisiei Juridice. În iunie 1918 deținea și funcția de șef al Secției de Miliție a Directoratului de Interne al Basarabiei. La ședința Sfatului Țării din 25 noiembrie 1918 a fost ales vicepreședinte al Sfatului Țării și membru al „Casei Noastre“[22].

La 1 decembrie 1918, Ministerul Agriculturii și Domeniilor al României a aprobat numirea lui Vasile Bârcă în funcția de director al Agriculturii Basarabiei, în locul lui Emanoil Catelli, demisionat[23]. Tot în decembrie 1918 devine vicepreședinte al Partidului Țărănesc din Basarabia. Iar la 15 februarie 1919, ministrul delegat al guvernului în Basarabia l-a delegat să gireze lucrările Directoratului Justiției al Basarabiei pe durata aflării la Paris a directorului Justiției Ioan Pelivan[24]. Este ales deputat în Primul Parlament al României întregite (1919). Primar al municipiului Chișinău. A ocupat postul de ministru subsecretar de stat în Ministerul de Interne al României (29 august 1936–14 noiembrie 1937). Director al

[19] *Ibidem*, f. 17, 25, 32–42, 80–81, 99, 129, 138.
[20] *Новый директор земледелия Василий Г. Бырка*, p. 2.
[21] A.N.R.M., Fond 727, inventar 2, dosar 108, f. 102; A.N.R.M., Fond 1649, inventar 1, dosar 1, f. 34.
[22] A.N.R.M., Fond 2109, inventar 2, dosar 2, f. 191; *Новый директор земледелия Василий Г. Бырка*, p. 2.
[23] A.N.R.M., Fond 1417, inventar 2, dosar 136, f. 5.
[24] A.N.R.M., Fond 1417, inventar 2, dosar 136, f. 2.

cotidianul chișinăuean „Basarabia“ (de la 17 ianuarie 1939)[25]. În 1938 domicilia cu familia sa în casa cu nr. 117 de pe strada Alexandru cel Bun din Chișinău (numărul 145, conform noii numerotări a imobilelor publicată la 15 martie 1940)[26].

În martie 1944, Vasile Bârcă, fost ministru, de profesie avocat, domiciliat în orașul Chișinău, str. Alexandru cel Bun, nr. 145, a depus o declarație, în care a consemnat că, „în caz de pericol pentru populația civilă din municipiul Chișinău, dorește să se evacueze din timp, transportându-se pe cont propriu“ împreună cu soția sa Valentina Bârcă, de 48 de ani[27].

Vasile Bârcă a decedat pe data de 31 ianuarie 1949, la București.

În acest context remarcăm și faptul că la începutul secolului al XX-lea, la instituțiile de învățământ din Chișinău s-a instruit și un alt Vasile Bârcă. Acesta s-a născut la 1 septembrie 1886, în satul Milești din județul Chișinău), fiind fiul țăranului Constantin Bârcă. Și-a făcut studiile la Școala Duhovnicească din Chișinău, apoi, un timp, a învățat la Seminarul Teologic din Chișinău, de unde, în august 1904, s-a mutat la Liceul de Băieți nr. 1 din Chișinău. În 1905 absolvește clasa a VI-a de liceu. Fiind promovat în clasa a VII-a, înaintează, la 31 mai 1905, direcției liceului o petiție, prin care a solicitat să susțină examenele de promovare direct în clasa a VIII-a. Satisfăcându-i-se doleanța, absolvește liceul în 1906 (cu medalie de argint), apoi și-a continuat studiile la Universitatea din Odesa[28].

[25] „Basarabia“, Chișinău, 18 ianuarie 1939, p. 1; Ion Mamina, Ioan Scurtu, *op. cit.*, p. 136.

[26] A.N.R.M., Fond 679, inventar 1, dosar 1473, f. 26, 47; „Primăria municipiului Chișinău. Monitorul municipal“, Chișinău, 15 martie 1940, nr. 6, p. 33.

[27] A.N.R.M., Fond 679, inventar 1, dosar 1431, f. 45.

[28] A.N.R.M., Fond 1862, inventar 9, dosar 558, f. 21v–22 (anul de studii 1901/1902; elev în clasa I a seminarului); A.N.R.M., Fond 1862, inventar 25, dosar 1189, f. 162v (anul de studii 1904/1905; licean în clasa a VI-a); A.N.R.M., Fond 1862, inventar 25, dosar 1190, f. 206v (anul de studii 1905/1906; licean în clasa a VIII-a); A.N.R.M., Fond 1862, inventar 25, dosar 860, f. 261; *Кишиневская Областная, впоследствии Губернская, ныне Первая Гимназия*, Приложения, p. 141, 143.